

Eixemplar Extra Febrer -2026

DÉNIA

Regionalistes; pero Valenciáns
ALOCUCIÓ
per
Francesch Costell Ferrer

Regionalistes; pero Valenciáns¹

ALOCUCIÓ

als

Germáns de Patria

Llegida en el

CENTRE REGIONALISTE VALENTÍ

en la

velada celebrada el dia 19 de Febrer de 1910

per

Francesch Costell Ferrer

PRESIDENT DE LA MENTADA SOCIETAT REGIONALISTA

IMP. DE ANTÓNÍ LÓPEZ Y COMP^a.

Isabel la Católica, 3

¹ El present text es una transcripció de l'original, publicat en forma de llibret en 1910, del qual es conserva un eixemplar en la Biblioteca Central de l'Ajuntament de Valencia, que ha servit per a fer esta labor.

Contextualisacio

El text que se transcriu, d'un eixemplar que es conserva en Biblioteca Central de l'Ajuntament de Valencia, arreplega la conferencia que Francesc Costell pronunciava en 1910 en el Centre Regionaliste Valenti.

El valencianisme es mostrava prou actiu en les primeres decades del segle XX, i prova d'aixo son les publicacions i els actes que se succeiren, dels quals en son un un eixemple l'Assamblea Regionalista de 1907, la precursora conferencia de Faustí Barberá vicepresident de Lo Rat Penat en el moment en que l'expongue "De Regionalisme i Valentinicultura" (1902) publicada en 1910 en el mateix titul, l'Acte d'Afirmacio Valencianista (1914), la conferencia de Rafael Trullenque, "Nacionalismo valenciano" pronunciada en 1915, la propia "Declaracio Valencianista" de 1918 o els moviments socials i politics que se generaren en 1918 i 1919 per a constituir la Mancomunitat Valenciana o conseguir un projecte d'estatut d'autonomia. En est ambient tambe s'ha de tindre en conte la creacio de la cathedra de la llengua valenciana en l'Universitat de Valencia (1918) o els intents d'oficialisacio de l'idioma valencià en proces educatiu concretats en la mocio de l'alcalde de Valencia ciutat, Faustí Valentin, en 1918.

Si be es cert que moltes aspiracions quedaren frustrades per la falta d'un suport popular i politic que les consolidara i per la vinguda del regim dictatorial de Primo de Rivera, almenys nos han quedat documents com el que presentem aci que han d'inspirar als qui els lliguen i vullguen ser particips d'un valencianisme sense complexos, sabedors de que no estan orfens d'una teorissacio que parla d'amor a Valencia, de posar en valor els identificadors que la conformen com a poble i que, en general, no es rupturiste, mes be busca l'encaix de la diferencia en un estat que considera plural i conformat per pobles distints, sent el poble valencià un d'ells.

Al Rogle Constanti Llombart li satisfà oferir este discurs del que no es fa un estudi, ni tampoc s'ha volgut modificar la seua ortografia i lexic, puix considera que es millor que cada llector, en llegir-lo, traga les seues propies conclusions. Nomes una observacio: estos valencianistes, representants d'aquell valencianisme reivindicatiu de fa cent anys, actuaven sense complexos, i ho feyen convençuts de restaurar l'importancia que a la nacionalitat valenciana, a Valencia tota, li correspon entre els pobles peninsulars i europeus.

Francesc Costell Ferrer

Francesc Costell Ferrer naixque en el numero 9 del carrer Triador, en el barri de Velluters de Valencia ciutat, el 24 de novembre de 1862. Fill de Manuel Costell i de Ramona Ferrer, fon batejat en la parroquia de Sant Martí.

De son pare sabem que era velluter, mentres que sa mare s'ocupava de les faenes de la casa. Francesc, en les primeres notícies que trobem d'ell, treballava també en l'indústria de l'art de la seda, com a empleat i, almenys des de 1889, com a escriptor. En estos anys de joventut canvià de domicili en varies ocasions; aixina, la família viura primer en el carrer Vinatea i, mes tart, en 1894, el trobem, ja casat en Amalia Cubero Villodres i en un fill de bolquers, Joan, domiciliats en el carrer d'En Colom. Acabaran per traslladar-se i fixar la seua residència en la llavors prolongació del carrer Feliu Pizcueta.

Fon un dels cofundadors de Valencia Nova, associació constituïda en 1904 per diferents elements que abandonaren Lo Rat Penat, la majoria joves, per considerar ad esta entitat totalment ancorada en el jocfloralisme i en unes altres manifestacions estrictament estètiques i culturals, mentres consideraven se desentenia d'uns altres aspectes mes cívics i polítics. Entre uns altres fundadors figuren Josep Mª Puig i Torralva, Fausti Barberà i Martí, Francesc Badenes i Dalmau, Eduart Boix, Ramon Andrés Cabrelles i Isidre Torres, chicotets burguesos, comerciants i estudiants. Esta entitat fon l'organitzadora de la Primera Assamblada Regionalista en 1907; l'any següent canvià el seu nom pel de Centre Regionalista Valencià, del que seria president Francesc Costell en el moment en que pronuncià el discurs que nos ocupa, "Regionalistes, pero valenciàns". L'entitat edità el semanari regionalista Valencia Nova –que tingue varies èpoques– i fon una de les primeres organitzacions que podem catalogar dins de l'història del valencianisme polític.

En 1909 consta que este centre feu una consulta, per part de Rafael Criado, a Marcelino Menéndez Pelayo. Per a evitar la coincidència en el nom de la capital, tenien l'idea d'adoptar per a la regió el nom de Valentina o Valentinia, i li preguntaven a l'erudit quin era el mes correcte gramaticalment.

Francesc Costell mori en Valencia ciutat el 30 (o 31, segons la font) d'octubre de 1928, als 66 anys d'edat.

Regionalistes; pero Valenciáns

Senyors:

Aváns de entrar en el fondo del asunt, objecte de esta conferencia, permitíume que espose algunes considerasións sobre el plá que m'he proposat al atrevirme á pendre part activa en la difusió de la pera mi santa idea regionalista, única que crech capas de traure de son aplanament á les regións, fentles grans, fortes y riques, pera que á son temps, totes juntes, salven de la desaparició á la patria comú: á Espanya.

Yo be sé, que les conferencies no improvisades per lo conferenciant, no produixen tan bon efecte en el auditori, com éstes; pero cuant elles están á cárrech de qui no poseix aptituts pera aixó, com li pasa al que té la honra de dirigirvos la paraula, y á major abundament, no té facilitat pera desenrollar el tema que se proposa, la situació pera el oyent y pera el orador resulta en estrem violenta, y per aixó, y optant per lo mal més giquet, he decidit estampar les mehues idees en el paper, llegint este treball, que res val per ser meu, y per si éste lógra la aprobació de mos dignes companys, fer el sacrifici de donarlo á la publicitat, imprimintlo al efecte, pera que servixca de propaganda.

Emplee el llenguaje corrent de esta regió, per ser el meu, el que ohuí y deprenquí en mos primers anys de boca de mos volguts y enjamay oblidats pares, en lo que gich me entenguí en mos amiguets, en lo que millor puch cantar les glories y desdijes de ma volguda Valencia y per ser lo que tinch á molta honra el parlar en cuantes ocasións se tersien, tant dins de mon país com fora d'ell.

En el llenguaje propi, el que parla, pot en més soltura y facilitat donar forma á les idees que concebix y donar relleu en més veritat als impulsos de son cor. Perque, además, habeu de saber, qu'el llenguaje es una de les bases més fortes en que se apoya el regionalisme, ya que, sent la regió patria y ésta continuació de la familia, deu conservarse en tot temps lo que es peculiar seu, en el fí de que tots los fills components de la mateixa, puguen comunicarse alegríes y pesars y en sa llengua nativa puguen posarse de acort pera defensar sos interesos.

No obstant lo dit, ya que reconeíxer que en molts pobles de la regió valenciana, se parla el castellá y no habem de aplegar al estrem de obligar á estos pobles germáns de nostra regió, á que adopten la parla valenciana, perque en este cas, nos fariem tan odiosos de éstos, com lo centralisme ho deu ser pera tots els bons regionalistes. Lo que si que hiá que fer, es treballar pera desarraclar la llavor castellanisadora que durant dos segles, lo centralisme ha tractat de aclimatar en nostra regió, puix encara que no lográ grans ventajes, ya que reconeíxer, no obstant, en molt sentiment, que produí sensibles transformacións en lo llenguaje, costums y carácter dels fills de este paradís privilegiat.

Dit asó, y esperant la benevolencia dels oyents, pase á donar forma á unes cuantes vulgaritats, per mig de les quals, pretench demostrar la bondat de la idea regionalista, de la que estich enamorat, y sense la cual no crech posible regeneració alguna.

¿Qu'es lo regionalisme? Podria contestar á esta pregunta basantme en lo que tinch llegit sobre la materia; pero no ho fas aixina, porque vullch sugectarme y explicar lo tema, arreglatme á les mehues conviccions, á lo que sent mon ánima, relacionat en la agermanadora idea, objecte de esta conferencia, ya que el regionalisme el porte en la mehua sanch desde que naixquí, y mon carinyo á Valencia es tan gran, que ausent de ella, la he plorada moltes voltes y vivint en ella, he celebrat y celebre alegrement tot quant s'ha fet y se fá que recayga en benefici de son bon nom y prosperitat y m'ha avergonyit y desesperat quant sos propis fills, han tacát sa brillant història en algúns fets de trista memoria dels que no vullch enrecordarme. Aixina, puix, yo vos diré com sent yo el regionalisme; pera lo que servix y els fruyts que d'ell se poden obtindre, que no son atres qu'els de conseguir el ben- estar general y la abundancia en totes les esferes de la societat y per lo tant de les regions que integren la nacionalitat Espanyola.

Fill de la terra valenciana, patria inagotable de sabis y artistes, la més hermosa, la més treballadora, la més sofrida, la més alegre, la de privilegiat clima, la de eterna primavera, la de més bonichs cel y sol y millors dones de Espanya, y encara més... del mon, volguera pera ma patria, tal trasformació en tots los ordrens de sa vida interior, en armonía en lo que debía ser al principi del segle XX, un país, ahon el cel tan pródich se mostra, que s'aflig lo cor, al pensar en son estat actual, llastimós en estrém, quant tot aixó se deu rónegament als governs centralistes que nos desgobernem, en profit seu, y á la completa pérdua dels instints de conservació entre els cridats á defensar lo nostre, que com comprendreu, som nosatros mateixa. ¡Si esperém que el bienestar nos vinga de lo alt, com les condicions naturals de que disfruta y está dotat el terreno que jafém, podém asentarse, que hiá pera rato! Poble que no treballa pera espolsarse els estorps que l'oprimixen, será eternament esclau del més fort.

Aixó li ve passant á esta regió, desde que un Rey despótich, el odiós Felip V, el privá de ses llibertats á principis dels segle XVIII. Lo poble, aváns potent, aná cedint y humillantse al Poder central, en vergonyosa cobardía, después de ofegar éste en sanch, los clams de indignació que brotaben del cor de algúns bons patricis, que protestaren en aquell temps de la manera en que s'els arrebatava tot lo bo que tenien adquirit y guanyat á costa de molts treballs y sacrificis. Después seguí el poble perdent terreno en este sentit y el centralisme entremesclantse en el modo y ser de la regió, al estrém, que dos segles han segut prou pera castellanisar nostra dolsa parla y nostres costúms, fentnos que perguerem la noció de lo que forem en temps pasats, puix hasta els fets més gloriosos de la història de Valencia y son regne, ha tractat de fer desaparéixer dels llibrets de texts pera la ensenyansa elemental, logrant d'este modo, que el giquet, aplegue tal volta á tindre idea de algún fet en quant á Espanya en general fasa referencia; pero que estiga afosgues per complet, de lo més esensial pera el individuo fill de una regió, que es coneixer la historia de lo seu propi, de tot quant pot constituir recorts de gloriosos aconteximens, y per lo mateix, timbres de honra pera nostra terra y pera la beneída senyera que la simbolisa.

Aixina es, que nosatros, desconeixent nostra llengua y nostra història y olvidant nostres costúms, clar es, que el que sería bon regionaliste estant identificat en tot quant se relacionara en son poble, incoscientment, treballa en favor del centralisme, que com he dit aváns, es el verdader causant del abandono en que se encontra nostra regió, ya que, llaborant al seu modo pera dividir energíes, conseguixen uns pochs el apoderarse de tot quant produixen la inmensa majoría dels valenciáns, cataláns, mallorquíns, aragonesos, gallegos, andalusos y atres, ó siguen cuants formen les regións naturals que integren la Espanya.

Reasumint. –Lo regionalisme, puix, consistix en la unió de totes les voluntats dels fills de un país, per a conseguir el be que se proposen en benefici dels interesos de sa regió. Lo llas de unió dels regionalistes de una comarca, deu fonamentarse en el carinyo al llenguaje propi, en lo coneiximent de la història dels fets de sa regió y en el respecte á les costúms adquirides per la tradició y arraelades en el carácter dels fills del poble de que se tracte.

Lo regionalisme reunit voluntats y, per lo tant, agermana energíes pera lluytar y pera véncer. El centralisme, per lo contrari, les dividix: quant més fracciona les energíes, més les debilita, y en aixó precisament consistixen sos trunfos. Son lema es: dividix y vencerás, y á fe que ho ve practicant á les mil maravelles. Ningú negará que nostres governants están tots tallats en lo mateix patró, puix tant els que huí porten el timó de la nau dels destíns de Espanya, com els últims que ocuparen el Poder central y els anteriors, son els menys, lo cual no implica pera que siguen els amos absoluts de la situació.

Ningú me negará tampoch, que la unió constituix la forsa. La casa, la familia, el poble, la nació, ahon no hiá unitat de criteri pera resoldre les cuestións de vida ó mort pera les mateixes, caminen sense ningú remey á sa total ruína.

La casa ahon cada individuo tira per sa part y obra á caprijo de son antoix y ahon no hiá part directora que se impose á esta anarquía, en casa perduda.

La familia en la qu'els fills no ámen aváns que tot á sos pares, respectant sa autoritat, contribuint á son sosteniment, honrantlos y seguint sos desinteresats consells, es familia morta. Lo poble ahon les lluytes polítiques enconen els ánims y per este motiu se dividixen els veïns y encara els individuos de una mateixa familia y apleguen al estrém de acasarse á tirs, es poble inútil: sos fruyts sols serán un rosari sens fí, de desdijes, calamitats, llágrimes y desolació.

La nació ahon sos governants, en lloch de inspirarse en el be general de sa patria, estudiant molt y dictant lleys, segóns les necessitats de cada regió, pera donar impuls á sa industria, comers y agricultura, y que en lloch de gastar espléndidament en ensenyansa obligatoria, gasta ses energíes en coses de ningún profit pera la mateixa; ahon la justicia es un mito, el principi de autoritat una burla, y pera colmo de sos mals, se procura per tots los mijos dividir les opinións en profit propi dels menys, sense que tots estos abusos facen reventar de indignació hasta les pedres, agranantlos pera sempre, es una nació cridada á desapareixer encara que asó siga dolorós el diro.

Es vist, per lo dit, que la divisió de forces se reduixen á la impotencia á pur de fraccionarles, y hiá que fer un suprém esforç pera que este estat de coses no seguixca acorantnos. Hiá que procurar ajuntar voluntats baix un ideal simpátich á tots, y éste no es atre, no deu ni pot ser atre, que el que representa el regionalisme. No cregau qu'el regionalisme no existix, ni qu'en esta beneída terra no tinga partidaris, al vore els que en curt número estém así congregats. Lo regionalisme existix; pero existix dormit en lo cor de tots eixos valenciáns que seguixen en una constancia digna de millor sort, á quatre vividors que, después de tot, están tallats per les mateixes tiores qu'els governs centralistes que patim, ya que en les regións ahon sols debía haver molt de amor á lo seu propi, treballant tots junts pera el encumbrament de son poble, surten també divisións funestes, que contribuixen á afonar y arruinar cada volta més, lo més sagrat pera tots: la patria, ó siga el poble ahon naixquem y la regió á que éste perteneixca.

¿Cóm es posible que, si el día de demá, lograrem la unió de tots los fills de la regió valenciana, baix el sant amor á la terra que jafém, y á cor, nos imposarem al centralisme absorvent reclamant nostra personalitat, no la conseguirem? ¿Y á major abundament, si la mateixa petició fora feta per atres regións, totes juntes, qué no lograríem?

¿No es intolerable que tingam que sofrir á eixa legió de empleats famolenchs que nos envía el centralisme, que no fan mes que enredrar, tenint la obligació de servirnos y quant á ells acudím porque de ells necesitém fasen burla de nosatros y de nostra parla, tan espanyola al menys com la de ells?

¿No clama al cel, que per totes cuantes millores públiques se intenten fer en Valencia, en dinérs nostres per supost, se tinga aváns que demanar pareíxer ó permís als centralistes, pera portarles á ram de benehir si á éstos els pasa per lo cap y se dignen aprobarles?

¿No es dolorós, qu'el centralisme moga á son antoix y caprijo els resorts de la justicia y de tot quant dependix de la sehua má, pera llastimar los sagrats interesos de les regións, si pera obtindre alguna ventaja ho creu necessari?

¿No reclama remey perentori eixe casiquisme inicuo que posa en acció el Poder central en les regións, per mix dels seus Sanchos, encasillant á gents inútils, no pera que representen al país que els vota y defensen ses interesos, sino pera que fasen en Madrit lo joch del govern á qui li dehuen el acta?

¿No es trist, que la regió se arruine per l'abandono en que els governs tenen lo estudi dels problemas cridats á resoldre pronte y be la crisis agrícola, ya iniciada en nostra comarca, aplicant el remey del cas? ¿No es bojornós que tolerém la forma y modo en que se porta á cap la recaudació dels impostos creats per les sangoneres centralistes, entre ells, lo de consumos? ¿No es irritant el que se arrenden tots los servicis del Estat á particulars, que fitos sos ulls en els del contribuyent, sofrint y sobat, no vacila en reventarlo sense compasió, ya que el que tot ho pot, li facilita la patent de corsari, desde el moment que per un tant li sedix sos drets?

¿No subleva el ánimo del más cobard, el que anyalment ixquen de la región valenciana sobre xixanta millones de pesetas y en el mateix temps gaste el centralisme en les atencions y necessitats que corresponen á la mateixa, sobre la tercera part de este riu de diner, cuant así carím de lo más precís, tant en ferro- carrils secundaris, carreteres, banchs agrícols contra la usura y atres entitats pera evitar la explotació de que es objecte la sofrida clase llauradora, donada la condició de región agrícola; y en cambi, estos diners vajan á parar á atres regiones pera fer millores tal volta en les finques, ocultes de pagar contribució, de algún personaje centraliste dels que en Madrit manejen el cotarro, ó pera votar el govern (com anit presisament llixquí en un diari de la vesprada), un regal de vint millones de pesetas al Ajuntament de Madrit, pera atendre á les obres de sanejament de la Cort, encara qu'en les regions es muigám podrits?

¿No debíen desapareixer del mapa, per últim com vulgarment se diu, tota esta gent centralista que consentix, el que les poderoses companyies de ferro-carrils, segóns ses tarifas, cobren un setanta por cent més baix el preu de trasport per tonellada de grans, en igual número de kilómetros, si el envío se fa desde Castella á Valencia, que cuant per el contrari els valenciáns fan la remesa desde Valencia á Madrit? Pos si to aixó subleva la sanch y produix coraje, com es natural, en los que sufrím estos vetigals, que som tots els espanyols, urgíx que la llum del regionalisme brote en tot cor honrat, pera que formant una pinya nos aprestém á la defensa de la vida que se nos fa imposible de seguir les coses aixina.

En totes les regiones deu iniciarse este despertar deliciós, que convertirá en realitat, la felicitat y benestar que tots apétim en ansia, y asó no se fará esperar, ya qu'el regionalisme té mitxos segurs pera posar dique á la immoralitat dels governs centralistes, que amenasen aufegarnos en la mar tormentosa de tanta injusticia com apadrina, pera anar tirant á costa dels sagrats interesos de les regiones naturals que integren el Estat espanyol.

¿Y será posible tanta felicitat? ¿Lo regionalisme podrá ajuntar als homens pera defensarse de tant de mal? Ya ho crech. ¿Quí se resistirá á defender á sa mare si ésta se veu amenada de dolenta enfermetat? ¿El dolor de una mare, no fará que tots sos fills, olvidant diferencies, s'ajunten pera darli consol, aprestantse á sa ajuda y lliurarla de tot lo que puga oféndrela? Puix aixina occurix en les regiones: sent ésta la segona mare de tots los que la formen, cuant ésta se encontra compromesa, dehuen olvidarse totes les rencilles que aváns separaba als homens y tots junts dehuen, tenen la obligació sagrada de defensarla de les asejances del enemich comú, que en esta ocasió es el centralisme.

¿Qué no ho farán tots aixina? Aixina ho crech; pero entench, que si per egoisme fora posible fer huí la proba, y tots cumpliren com á bons regionalistes, el resultat sería aplastant pera el centralisme. Supongam per un moment que cada región, capacitada de la bondat de la idea redentora del regionalisme y cumplint en sa obligació, en lloch de apoyar, en cas de eleccions als encasillats per lo govern, enviara á Madrit una legió de diputats del país disposats á treballar per los interesos de sos representats y que esta mateixa operació la feren totes les demás regiones.

¿Sería posible el que ningún govern seguira mangonejant á son antoix, ó per el contrari tindria per forza que considerar á les regions en lo que valdrien y mereixien y no tindria más remey que concedir á éstes lo menys que en justicia lis pertoca que es la descentralisació administrativa? ¿Y les ideas polítiques de cada ú en particular, no impedirá esta unió? Yo entench que no: bon regionaliste pot ser lo mateix el republicá que el carliste, el católich que el lliurepensador y que el indiferent; es prou que tots coincidixquen en lo esencial, que es la defensa dels intereses de sa región. La mare comú, la patria, els unix á tots en este punt, y com de sa defensa se tracta, olvidantse temporalment de sos ideals ó creencies los uns y eixint de la sehua apatía els atres, poden perfectament formar la pinya pera conseguir lo que se proposen. Clar, que si els regionalistes foren purs, es dir, que estigueren deslligats en absolut de tot atre partit polítich, en totes ocasións podríem defensar millor y en més independència la idea salvadora que á nosatros nos unix.

¡Qu' esta unió es posible, es de tot punt innegable! Ahí teniu á Catalunya: en ella tenim lo eixemple; en lo que ella fa deben dependre. Ella es forta per la unió de sos fills, y perque aváns que tot son enamorats de lo seu y fervients regionalistes. Ella idolatra en sa llengua. Ella está encarinyada y coneix al detall la historia de son poble. Ella obra com un sols home, cuant de fer patria y defensar algún asunt de interés se tracta. Ella en una constancia y en un tesó digne de imitació, ha conseguit ser forta y rica y precisament per aixó li ha pres asco y li té pór lo centralisme. Ella se aprofita en cambi (com es molt natural, vista la superioritat que porta á son favor, en este sentit, sobre les atres regions) y conseguix de son enemich mortal, el centralisme, cuasi tot lo que se proposa demanar. De modo que ella té bon port, magnífichs carrers y carreteres, tranvies y ferro-carrils en relació á sa importancia y tarifes rebaixades pera el trasport de tot cuant produix; mentres que nosatros tenim el arrós en los graners sense poderlo vendre, ya que en les poblacions del nord de Espanya s'el menjen del estranjer, més barat qu'els resultaría el nostre si el enviem per ferro-carril, y per l'estil tot lo demás.

Aixina es, que Catalunya, en proporció, está pagant menys que nosatros y conseguix del Poder central, molt més que lo que representen els quatre rosegóns que á nosatros nos dona eixe Poder de cuant en cuant pera tapar-nos els ulls.

¡Beneim, puix, eixe carinyo que Catalunya té á lo seu! ¿No consola al que manco regionaliste se senta, el carinyo que significa tindre á sa terra un fill de aquella envejada región, que per si en un telegrama se había donat ó no un ¡viva á Catalunya!, pagá gustosísimament en un sopar cinch mil pesetes que s'había ajuat en un dels representants que de Valencia se encontraba dies pasats en Barcelona treballant per el éxit de la Exposició Nacional, continuació de nostre gran Certamen Regional?

¿No demostra, sóls el coneiximent de este fet, els graus de voler á lo seu de que están animats aquells nobles fills de Catalunya, disposts sempre á treballar en favor de sa región? Imitemlos puix en tot: unimse nosatros pera defensar lo nostre, fém valencianisme avans que tot y per tot, ya que nosatros com ells, tenim també nostra llengua propia, nostra història y nostres costums y cuantiosísimos intereses que defendre y millores que obtindre si desijém aplegar un día á ser forts pera imposarnos al centralisme.

Pera posarnos en estes condicions, es precis fer per nostra part algún gicotet sacrifici, que después no nos ha de pesar, porque si així ho fém, poch á poch se acurtará el camí pera aplegar á vore cumplides nostres comuns aspiracions, que son, com he dit, vore á Valencia y sa regió forta y rica.

Hiá que treballar en defensa de nostra causa, en casa y en lo carrer, en la escola y en la iglesia, en teatros y talleres, en los cafés y casinos, no deixant pedre ocasió pera ostentar els nostres sagrats ideals, en la seguritat que si aixina obrém, els resultats han de ser efectes práctichs. No s'ham de avergonyir de cap manera, de parlar valenciá, si esta es nostra llengua nativa, porque més val que parlém el valenciá mig be, que el castellá malament, y en el que per lo regular no podrém explicarse may tan clar com en la nostra parla. Hiá que afisionarse al estudi de tot cuant fasa relació á nostra térra, en la seguritat de que esta afició anirá en augment, una vegada alcomensem á péndreli el gust á lo primer que conegám en este sentit, que fento aixina, nosatros mateixa sense donarnos conte anirém descorrent la cortina que cobrix lo que forem en atres temps y estos coneiximents nos donarán bríos, no pera tornar á lo que erem en temps pasats, com algúns crehuen que es lo que volém els regionalistes; sino pera que fonamentem en nostra hstória les pretensions de lo que huí li convé á la regió en relació al espíritu modern. Además, al coneixer nostra história y el per qué de totes les coses que al vindre al mon nosatros, encontrarem fetes, no se nos podrá aplicar aquell dir tan verdader, en el que se pot tajar á tot fill de un poble que desconeix la propia: de que es un foraster en la sehua térra.

Hiá que fomentar el teatro valenciá, acudint en tropell allí ahon se representen obres de este género, porque en este teatro regional, además de que els ohuits se recrearán en els gistes, de millor lley cent voltes, qu'els que nos importen en casi totes eixes asquerositats procedents de Madrit; en aixó farém patria també, y els cuadros de costums de lo nostre, nos donarán cada volta més, noves energíes pera defendre la terra, y els autors dramátichs locals que huí tenen arrimada la ploma produiríen noves obres, que donaríen fé de que encara no estaba extinguida en Valencia y sa regio la llavor dels Escalantes, Baladers, Palanques y atres que no anomene per no fer interminable esta llista.

Hiá que rebre com á pa beneít cuantes obres ixquen á llum en el llenguaje valenciá, llegintles mil voltes pera identificarse en lo que diguen, porque en el sols fet de estar escrites en nostra dolsa parla, en seguritat que en elles se contindrà, per lo menys, el amor á Valencia, que es lo que perseguím los regionalistes.

Hiá que ajudar, per cuants mijos se puga á totes les societats de carácter valenciá, tant de la localitat com de la regió, bé siguen éstes de carácter festiu ó artístiques, porque sent el amor á la terra lo que les anima y guía, excuse dir que fan també la causa del regionalisme. Se deu fomentar en gran manera la publicació de periódichs y tot treball que tendixca á propagar la santa idea que defeném. Y á falta de estes publicacions es preferible mil voltes que llixcám la prensa de nostra regió aváns que la de fora del reine, porque encara que casi tota ésta, hui fa política centralista, algúns treballs voréu en ella per el que descobriréu el cor valenciá de son autor, treballant per sa patria.

Se dehuen propagar les escursions en dies de festa, pera que tot lo mon puga pendre part en elles, únich mig de poder admirar les antiguetats artístiques de que están reblits tots los pobles de la regió, pera vindre en coneiximent dels sacrificis que feren nostres antepasats y del esperit que els animá pera deixarnos una patria feta.

Así en Valencia mateix, tením molt y bo que admirar, de lo que la inmensa majoría dels valenciáns no fém cas, porque ignorém lo que val; y ho tením, porque els mateixos valenciáns no han pogut convertiro en aguiletes, porque lo que toca alló que fácilmente s'ha pogut cambiar de puesto, els extrangers ya s'han encarregat de emportarseu per cuatres cuens.

Hiá que treballar pera que en les escoles se donen explicacions de història de Valencia y sa regió.

Es presís que en els tallers se fasa també llavor regionalista, inculcant en el cor dels fills del treball el amor á lo nostre. ¡Ah, si aplegara un día que cada ofici se agrupara en societat com existien antigament baix el nom de gremits! ¡Qué pochi fills de Valencia tindrien que emigrar perdent de vista el Micalet, y per lo tant á sa patria; cuant tants forasters se menjen huí el pa que la terra els negá á aquells!

També s'ha de procurar que els capelláns fills de la religió, fassen els sermóns en valenciá en aquells pobles en que ésta siga sa llengua, puix sent lo valenciá llengua tan espanyola com lo castellá, parlantlos als fidels en sa propia llengua, no els produirà el sermó són, com huí pasa, al sermonejarlos en una parla que no entenem.

Hiá que ajudar, adherintse en cor y ánima, á totes les festes que se fassen en Valencia y sa regió de carácter popular y regional. Se ha de procurar, el que no desapareguen de cap manera eixes festivitats tradicionals característiques del país ahon se fassen, si be hiá que polir á les que ho mereixquen en el bon gust que deu reinar, atenent al temps present.

Hiá que apoyar totes aquelles protestes que se fassen en Valencia com en sa regió, que tendixquen á tallar atropells del centralisme pera nostres interesos; pórtense éstes á cap per les entitats que se vullguen. Hiá que despertar el carinyo, en una paraula, á tot lo que pot produir á Valencia i sa regió, honra y profit, no desperdisiant ocasió, com he dit aváns, de mostrarnos valenciáns, en la seguritat que si aixina ho fém, si nosatros no apleguém a vore implantats tots nostres desijos pera salvar á nostre poble, morirém tranquils de haver complit en nostre deure y overt el camí als nostres fills pera que donen gloriós remat á nostra noble tasca.

No vullch molestar més la atenció de mos oyents; pero aváns m'han de permetre que, per' acabar, encara que molt á la llaugera, deixe sentat lo que vol y desitja el regionalisme en los diferents ordrens per los que se desenrolla la vida dels pobles.

Lo regionalisme, en el ordre històrich, deu tindre en veneració, en tot temps, los grans fets que constituixen sa propia hstòria. Y en este sentit, nosatros els valenciáns debem respetar y enaldir la nostra, com Catalunya, Aragó, Asturias, Navarra y atres regions dehuen admirar la sehua.

En el ordre polítich, lo regionalisme deu treballar á fi de conseguiro pera sa regió, autoritats propies, fortes, honrades é ilustrades, coneixedores de les necessitats de son poble y per lo tant dispuestos sempre á sacrificarse per el bon nom y prosperitat de sa terra, obrant en justicia en tots los casos: en una paraula, tot lo contrari de lo que huí fan les que sofrím, fidel retrato dels que mouen desde Madrit la máquina uniformadora coneguda per Centralisme.

Los regionalistes, en el ordre administratiu, aspiren á que tots los servicis públichs se descentralicen, concedintli rónegament al Estat la intervenció precisa en los asunts que tinguen el carácter general de nacionals, com per eixemple son, els que se relacionen en el servici militar, la contribució territorial, impostos sobre transmició de bens, drets de aduanes y atres que no nomene, que puguen donárseli este mot.

Los regionalistes desijen, en el ordre social, anar de perfecte acort en les demás regións en tots aquells punts en que se ventilen interesos comuns al territori nacional.

En el ordre lliterari, cada regió deu conservar sa llengua propia, en molts casos més antiga á la formacio del románs castellá, porque en eixa llengua foren escrites ses antigues ordenances, lleys y furs y en ella se espresá el poble y cantaren sos poetas sos amors á la terra y els escritors historiaren els fets més gloriosos del tradicional pasat de sa regió.

Los regionalistes deuen conrrear, venerar y conservar les costums propies de la regió, sense menysprear les de les atres, porque de ningún modo, pot ser arrancar del cor dels fills de un poble, els hábits contraguts per los recorts antichs, be siguen estes naixcudes per fets tradicionals, com per lo carácter de rasa ó per la educació popular.

Lo regionalisme, no desija ser, ni pot considerarsel com á separatiste, baix ningún concepte, porque ans al contrari, lo que pretén es agermanar á tots los espanyols baix este ideal salvador en apretat abrás.

Lo regionalisme, lo que pretén, es la descentralisació de les sehues respectives regións conseguint la autonomia, lo que desija, en una paraula, es una constitució espanyola gran, lliure, expansiva, que organice un poder fort representant de la unitat nacional y deixe á les regións en plena llibertad pera resoldre sense ofensives tuteles, ni perturbadores ingerencies els negocis peculiars, privatiu de les mateixes. Los regionalistes, debém aspirar y pera aixó yo desije pera Valencia, com els cataláns volen pera Catalunya, una organisació política que respete el fet de la varietat de les regións, sense detriment del fet de sa unitat com elements components de la Espanya.

Lo regionalisme es perfectament compatible en cualsevol forma de govern, porque tenint per fonaments y base la história y la tradició y per fí el engrandiment de la patria per la prosperitat de sos pobles, tot govern que ajudara á donar á les regions lo que en justicia lis pertoca, debía ser ben mirat per els que en son cor senten aváns que tot y per tot el ideal regionaliste y vehuen en éste la salvació y bienestar de la terra ahon veren la primera llum.

Yo al menys pense aixina, y com ho pense ho dich.

Vos demane perdó per lo temps que vos estich molestant dientvos coses que tots estaréu cansats de saber, y done fí á este treball recomanantvos de nou y per últim, molt de carinyo á lo nostre, aváns que á lo dels demés, y pera que nostres energíes siguen totes elles pera fer regionalisme valenciá, que es lo que necesita esta terra de sos fills, pera que un día no tingam tots que plorar l'horfandat y olvit en que nos té el Poder central, per culpa de nostre indiferentisme.

Seguim la orientació de “tot per Valencia y pera sa regió,” ya que pera ser forts no necesitem feros asó ni alló mirant cap á llevant ó ponent, sino ser rónegament regionalistes, mirant á nostre sol; pero valenciáns, honrant á nostra histórica Senyera, símbol de lo que ha segut, es y será este “Centre Regionaliste”.

HE DIT.

Ací l'enllaç a la web:

<https://yosocche.com/associacio-cultural-roc-chabas-la-marina-denia/?lang=val>